

[Axel Ivan Pedersen.]

man blot med nogenlunde sikkerhed kan planlægge et byggeris finansieringsbehov, og selv ikke under et fuldstændig frit boligmarked, hvor en påstået konkurrence skulle sætte ind, vil denne, om den måtte komme, kunne opveje den finansielle usikkerhed, der eksisterer. Man må derfor regne med, der under denne usikkerhed stadig består en risiko for, at fordelene ved fri konkurrence og et langtidsplanlagt industrielt byggeri vil forsvinde som kurstab.

Jeg kan derfor ikke se rettere, end at vi er nået til en korsvej, og at der må alvorlige overvejelser i gang om, hvorvidt vort realkreditsystem bør suppleres med andre finansieringsmuligheder, der kan fritage bygherren for en del af kurstabet. I disse overvejelser må man nok gøre sig klart, at hvor velmotiveret det end kan være, er der vel ingen mulighed for at genindføre statslån, men der findes også andre muligheder, der kan sikre den af alle ansvarlige forudsatte nødvendige stabile finansiering.

I denne forbindelse kan jeg ikke lade være at pege på, at ved et byggeris planlægning er man stillet ganske anderledes end ved planlægning af alle andre indkøb og al anden foretagsomhed, fordi man ved et byggeri aldrig ved, hvad det kommer til at koste. Det har jo kunnet gå, så længe der var boligsgøgende, der var i stand til at betale; men den tid er åbenbart ved at være ovre. Så vidt jeg er underrettet, har 26 firmaer landet over, som har beskæftiget sig med typehusfremstilling, måttet give op, fordi der ingen afsætningsmuligheder var mere på grund af priserne. Det er derfor ganske afgørende at få konstateret, om den fra alle sider ofte udtalte politiske vilje til at løse boligproblemerne indeholder en klar målsætning: at hjælpe de mennesker, der har et boligproblem. Det kan ikke være tilfredsstillende for nogen, at man med tilskudsordninger eller driftslån skal bruge skatteydernes penge som tilskud til kapitalmarkedet, hverken i en akut situation eller under den permanente ordning, man tilstræber i forbindelse med normaliseringen af boligmarkedet. Det kan heller ikke være tilfredsstillende, hvis man ved fremtidige tilskudsordninger skaber mulighed for stadig stigende byggepriser eller ved normaliserin-

gens huslejeregulering stadig stigende huslejer.

Jeg har tidligere udtalt en beklagelse af, at industrialisering endnu ikke har medført en billiggørelse af byggeriet i et ønskeligt omfang. På baggrund heraf og på baggrund af, hvad jeg nævnte før om de 26 typehusfirmaer, vil jeg gerne over for hele byggesektoren sige, at man gør klogt i at regne med, at guldalderen er ved at være forbi. Vi kan ikke gennemføre love, der gør det muligt at lade samfundet som helhed betale mere for en vare, end den er værd. Der må derfor være mulighed for konstruktive planer, der kan sikre den før omtalte målsætning, hvis grundpiller er stabile finansieringsvilkår og derigennem en langsigtet, rolig byggerytme med nedadgående priser. Jeg mener, det er en samfundsopgave, som man ikke ensidigt kan pålægge de enkelte samfundsgrupper at betale, enten der nu er tale om parcelhusejere eller om lejere i den gamle boligmasse. Det må være samfundet som helhed, der løser opgaven, fordi hele befolkningen vil have gavn af, at disse problemer løses, og som på den anden side må bære byrderne, hvis det ikke lykkes at løse opgaven. Men muligheden for, at det lykkes, er nøje forbundet med viljen til at betræde nye veje, at finansiere boligbyggeriet, såvel privat som socialt, helt eller dog delvis uden om realkreditte eller gennem denne med guldrandede obligationer til pari kurs.

Hvorfra skal midlerne komme til at dække omkostningerne ved en sådan fremgangsmåde? Under de senere års drøftelser af normaliseringsproblemet har spørgsmålet om provenuets anvendelse indtaget en fremtrædende plads, og det er sikkert, at det i samfundsökonomien spiller en væsentlig rolle. Det hjælper jo ikke, at lejernes forbrugsmuligheder nedsættes gennem huslejeforhøjelser, hvis andre får muligheder for at øge deres. Men det er sådan set ikke det værste fra et nationaløkonomisk synspunkt; det betyder blot, at forbruget flyttes og måske flyttes over på andre områder. Det, der derimod er betænkeligt, er de muligheder, som huslejeforhøjelserne skaber for omprioritering.

Der vil derfor intet urimeligt være i, at man fra samfundets side sikrer sig mod den inflatoriske virkning, der ville komme, hvis